

Suomen UNICEFin Lapsivaikutusten arvioinnin perusteet -koulutus

23.4.2026

Elina Sirén, erityisasiantuntija
Sanna Koskinen, erityisasiantuntija
Suomen UNICEF

Suomen UNICEFin Lapsiystävällinen kunta-tilaisuuksien turvallisen tilan periaatteet

1. **Kunnioita** jokaista ihmistä ja heidän näkemystä.
2. **Kohtaa** toiset tasavertaisina.
3. **Tiedosta** omat ennakko-oletuksesi ja tarkastele kriittisesti omaa ajatteluasi.
4. **Anna tilaa** kaikille keskustelijoille.
5. **Tunnista** ja puutu syrjintään, häirintään ja epäasialliseen puheeseen.
6. **Kuuntele ja opi.** Uudet näkökulmat rikastuttavat.

**Jos viestit koulutuksesta
somessa, voit lisätä
postaukseesi:**

#LapsiystävällinenKunta
#LapsenOikeudet

@UNICEF Finland (LinkedIn)
@unicef_finland (Instagram)

Koulutuksen ohjelma

13.00 Aloitus ja virittäytyminen teemaan

13.25 Lapsivaikutusten arvioinnin oikeusperusta: lapsen edun ensisijaisuus

13.45 Hämeenlinnan puheenvuoro

14.10 Tauko

14.20 Lapsivaikutusten arviointi – miten sitä tehdään?

14.45 Lapsen edun osatekijät lapsivaikutusten arvioinnissa

15.10 Minitauko

15.15 Helsingin puheenvuoro

15.45 Kysymyksiä, koontia, lopetus

Vaikutusvaltaisın lapsen oikeuksien puolustaja

YK:n lastenjärjestö
UNICEF tekee työtä kaikkialla
maailmassa, yli **190 maassa**.

Poistamme rakenteellisia syitä,
jotka aiheuttavat eriarvoisuutta.

Toimimme yhteistyössä
valtioiden, kuntien, yritysten ja
muiden toimijoiden kanssa.

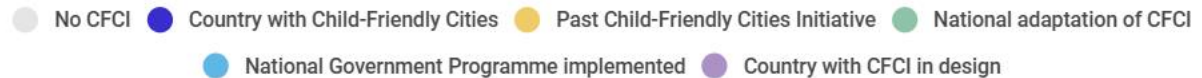
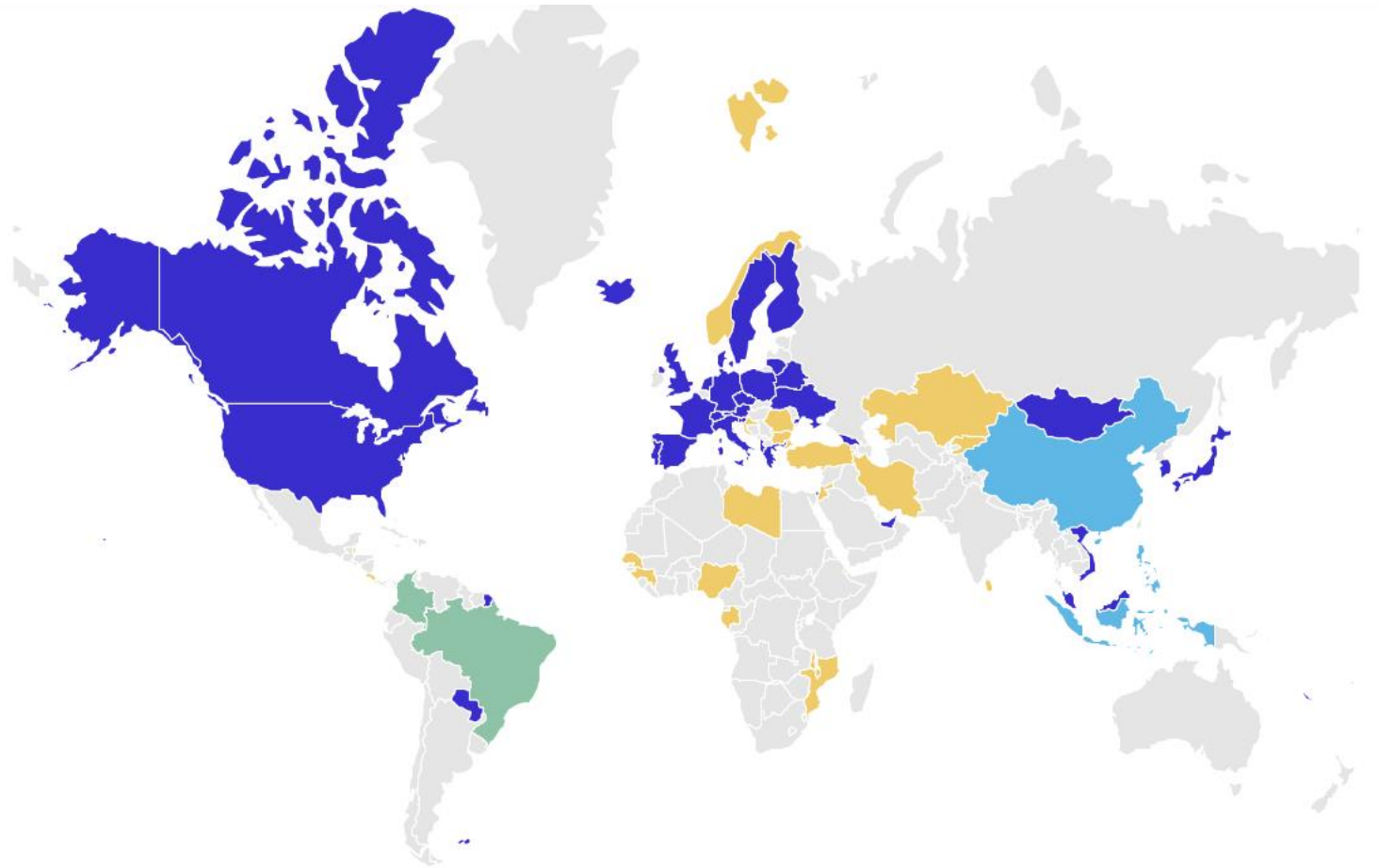
UNICEFin läsnäolo Suomessa

- Teemme systemaattista työtä niiden rakenteiden tukemiseksi, joiden avulla lapsen oikeudet toteutuvat
- Toimimme mm. kuntien, koulujen ja valtionhallinnon sekä yritysten kumppanina ja etsimme yhdessä ratkaisuja
- Vaikutamme siihen, että jokaisen lapsen oikeudet toteutuvat
- Kuntien ja koulujen kanssa tekemämme työn kautta olemme läsnä paikallistasolla, myös UNICEFin vapaaehtoistyön kautta

Mallin taustalla UNICEFin Child Friendly Cities Initiative

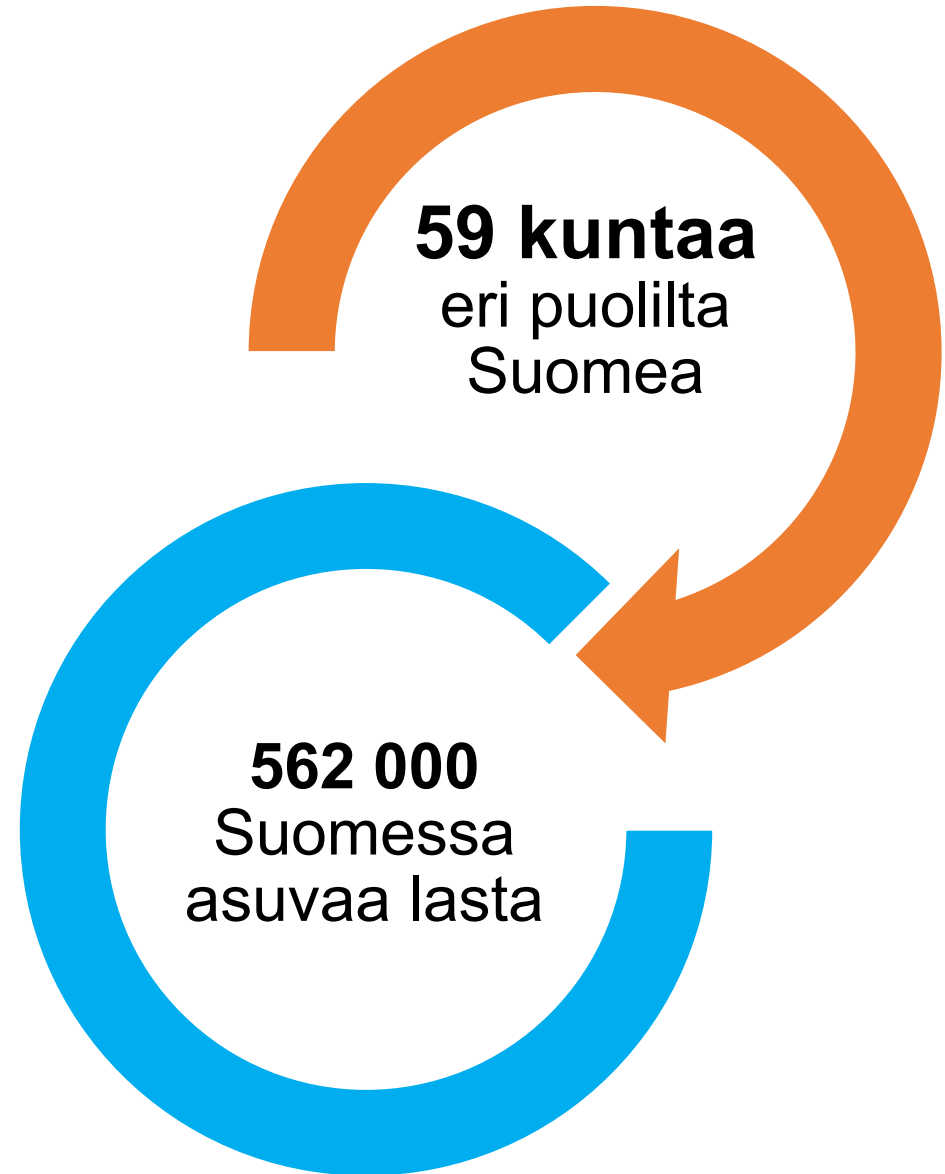
- yli 40 maassa
- Noin 3500 kaupungissa

Lue lisää: [Child Friendly Cities Initiative \(eng\)](#)

Vuonna 2026 Lapsiystävällinen kunta -malli tavoittaa **55 %** Suomessa asuvista lapsista

- Suurin Helsinki (658 000 as.), pienin Marttila (1940 as.)
- Käynnissä yli **1100** LYK-toimenpidettä.
- Kaikkiaan **45** kunnalle myönnetty tähän mennessä UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -tunnustus.
- Oulu ja Hämeenlinna ovat siirtyneet LYK-alumnimalliin.

Lapsiystävällinen hyvinvointialue

Testaa, miten lapsen oikeudet teillä toteutuvat!

Tämän Suomen UNICEFin laatiman testin avulla voit arvioida, mitkä asiat hyvinvointialueellasi ovat jo hyvin, ja missä teillä on vielä tehtävää lapsen oikeuksien toteutumisen vahvistamiseksi.

[TEE TESTI](#)

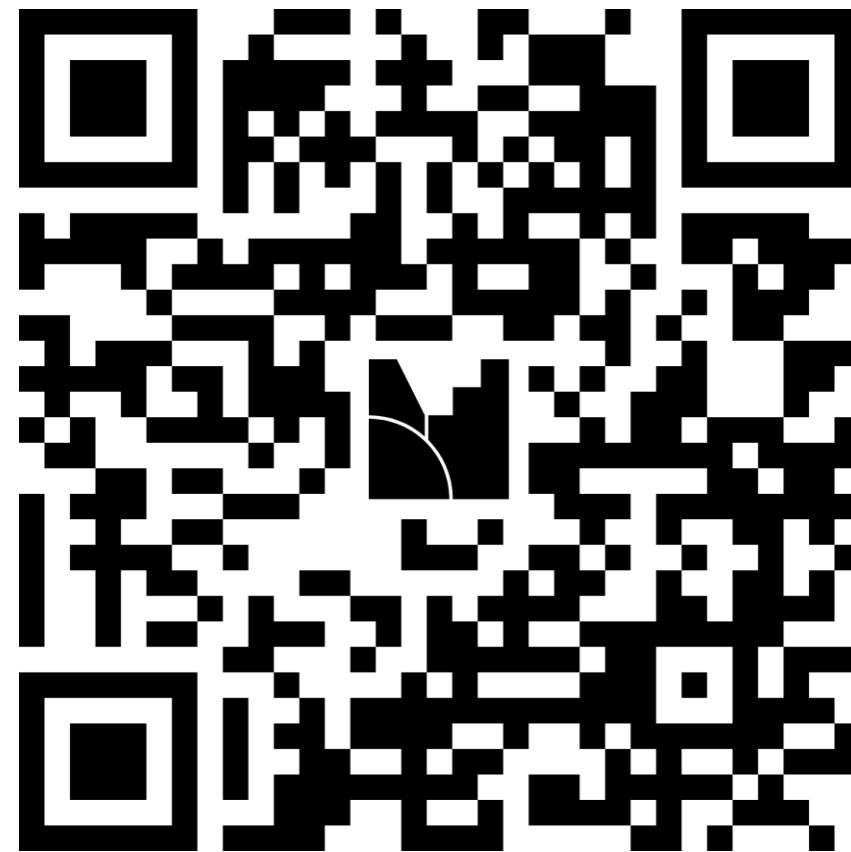

Keitä tänään linjoilla mukana?

1. Mistä päin Suomea olet?
2. Mistä roolista osallistut koulutukseen?
3. Mihin lapsivaikutuksen arviointiin liittyvään kysymykseen toivoisit vastauksen tässä koulutuksessa?

www.menti.com

Koodi: 4263 7395

Suomen
sijoitus lasten
hyvinvointi-
tutkimuksessa
romahti

UNICEFin Report Card 2025

- 5/2025 julkaistussa [UNICEFin rikkaiden maiden lasten hyvinvointivertailussa](#) **Suomi sijoittui vasta 17. sijalle 43 maan joukossa**, kun tarkastellaan lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia EU- ja OECD-maissa. Edellisessä vastaavassa UNICEFin vertailussa vuonna 2020 Suomi oli viides.
- Suomen tulos heikkeni merkittävästi kolmella mittarilla kuudesta. Heikentymistä vuoteen 2020 verrattuna tapahtui nuorten itsemurhia, lasten ylipainoa ja oppimistuloksia tarkastelleissa mittareissa.

UNICEFin kysely nuorille 2025: Mielensterveys- ja päihde-ongelmat nuorten suurimpia huolenaiheita

- Suomen UNICEF [kysyi](#) 13–17-vuotiaiden nuorten ajatuksia oppimisesta, harrastamisesta, mielensterveydestä, päihteistä, väkivallasta ja kiusaamisesta, nuorten vaikuttamismahdollisuuksista ja tulevaisuudenuskosta.
- Kysely toteutettiin **alkuvuonna 2025**, ja siihen vastasi noin **2 400** nuorta eri puolilta Suomea.
- **Keskimäärin vastaajat olivat tyytyväisiä elämäänsä.** Tyytyväisimpiä oltiin ystäviin ja läheisiin aikuisiin.
- Suurimmat **huolenaiheet liittyivät mielensterveys- ja päihdeongelmiin** nuorten keskuudessa. Nuorten päihteillä oireilu huolestutti erityisesti poikia. Tyttöjen vastauksissa korostuivat mielensterveysongelmat.
- **Kiusaaminen ja syrjintä** nousivat mielensterveys- ja päihdeongelmien jälkeen nuorten suurimpien ongelmien listalle.
  - Kolmannes kyselyyn vastanneista koki, ettei koulussa uskalla olla oma itsensä.

Iso osa lapsista voi hyvin. Samaan aikaan mm. nuorten tulevaisuususkko heikkenee ja lapsiperheköyhyys lisääntyy...

- **Itlan lasten väestöennuste 2026:** lasten määrän väheneminen jatkuu, maakunnittain lapsiväestön kehitys on erilaista, lapsimyönteisyyden edistäminen korostuu
- **Nuorisobarometri 2026:** usko maailmaan on romahtanut ja turvattomuuden kokemukset ovat kasvaneet merkittävästi
- **Tulonjakotilastot 2025:** Lapsiperheköyhyys lisääntyy ja syvenee. 2024 köyhissä perheissä eli 137 400 lasta eli 13,8 % lapsista (2023 osuus oli 12,2 %). Arviot ennustavat, että 30 000 uutta lasta on pudonnut köyhyyteen.
- **Vetoamus eduskuntaryhmille lapsiperheköyhyyden suunnan kääntämiseksi 2026**

”Suomen tulevaisuus rakentuu lasten arjessa tänään. Kun pidämme huolta lapsista ja nuorista nyt, pidämme huolta myös Suomen tulevaisuudesta. Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn perusta rakentuu lapsuudessa ja nuoruudessa.”

“Aikuiset eivät ota lapsia tarpeeksi hyvin huomioon **päätöksenteossa.** He voisivat **kuunnella lapsia paremmin.**”

” **Nuoria ei kuulla ollenkaan.** Puistoja poistetaan, kouluja lakkautetaan ja nuorilta leikataan.”

- Nuoret Suomen UNICEFin kyselyssä, 2025

Lapsivaikutusten arviointi (LAVA)

=

**lasten edun ensisijaista huomioon
ottamista päätöksissä, jotka koskevat
lapsia ryhmänä**

*Millaisia vaikutuksia päätöksellä on lasten eri
oikeuksien toteutumiseen, hyvinvointiin ja arkeen?*

*Millainen päätös toteuttaa lapsen oikeuksia parhaalla
mahdollisella tavalla?*

Lapsibudjetointi (LABU)

=

lasten edun ensisijaista huomioon ottamista talouspäätöksissä

Miten talousarviota ja tilinpäätöstä voidaan tarkastella lapsen oikeuksien näkökulmasta?

Miten julkisia varoja kohdennetaan lapsiin?

Millaisia vaikutuksia käytetyillä varoilla saadaan aikaan lapsen oikeuksien ja hyvinvoinnin toteutumisen näkökulmasta?

Millainen talouspäätös toteuttaa lapsen oikeuksia parhaalla mahdollisella tavalla?

Miksi arvioida lapsivaikutuksia?

- LAVA edistää jokaisen lapsen oikeuksien täysimääräistä toteutumista sekä lapsen mahdollisuuksia hyvään elämään ja arkeen omassa lähiympäristössään
  - Osa lapsen ennakkollista oikeusturvaa
- LAVA on päätöksenteon valmistelun työväline, jonka avulla voidaan tehdä perusteltuja, tietoon pohjautuvia päätöksiä
- Mitä muita hyötyjä?
  - Valmistelun ja päätöksenteon laatu, avoimuus ja osallistavuus lisääntyvät
  - Haittojen, riskien ja negatiivisten vaikutusten minimoiminen
  - Ratkaisuvaihtoehtojen lisääntyminen
  - Ennaltaehkäisyä jälkikäteen korjaamisen sijaan
  - Investoimalla lapsiin nyt, säästetään tulevaisuudessa

Lapsivaikutusten arviointi osana Lapsiystävällinen kunta (LYK) -työtä

Suomen UNICEF

- tukee LYK-kuntia LAVA-toimenpiteiden valinnassa, mittareiden asetannassa, etenemisen seurannassa sekä tavoitteen ja tulosten saavuttamisen arvioinnissa
- järjestää kaikille kunnille ja hyvinvointialueille avoimia [lapsivaikutusten arviointi -koulutuksia](#)

Päämääränä pitkäkestoiset, pysyvät muutokset kunnan toimintaan: LAVA on nivoutunut kuntien johtamis- ja päätöksentekorakenteisiin sekä prosesseihin.

Lapsen edun arvioinnin kehittäminen Lapsiystävällinen kunta -työssä

71

tavoitetta

263

toimenpidettä

Lapsi yksilönä: Lapsen edun ensisijaisuus on otettu huomioon systemaattisesti ja kattavasti kaikissa yksittäistä lasta koskevissa hallinnollisissa päätöksissä.

Lapsi yksilönä: Kunnassa on käytössä selkeät ohjeistukset lapsen edun ensisijaisen huomioon ottamisen systemaattiseksi toteuttamiseksi. Lapsen edun arvioimista tekee yhdessä pätevien ammattilaisten joukko.

Lapset ryhmänä: Lapsivaikutusten arviointeja (LAVAa) toteutetaan kunnassa systemaattisesti.

Lapset ryhmänä: Lapsivaikutusten arvioinnin (LAVA) käyttöönoton ja systemaattiseen toteuttamiseen tueksi on kunnassa käytössä selkeät ohjeistukset. Lapsivaikutusten arviointia tekee yhdessä pätevien ammattilaisten joukko.

Toimenpiteitä lapsivaikutusten arvioinnin ja lapsibudjetoinnin edistämiseen

- Käyttöönoton prosessin suunnittelu ja edellytysten luominen
- Kunnan yhteinen linjaus ja strateginen päätös
- Nimetyt LAVA-osaajat tukena muulle organisaatiolle
- Koko kunnan yhteiset ohjeistukset, mallit ja menettelytavat
- Pilotit, niistä oppiminen ja opin jakaminen
- Koulutukset ja perehdyttäminen
- Substanssi- ja prosessiosaamisen vahvistaminen
- Raportointi- ja analyysipohjat (tekniset ratkaisut tukena)
- Sitoutuminen ja sitouttaminen kaikilla toimialoilla
- Nivoutuminen osaksi muuta vaikutusten ennakoarviointia (EVA)

unicef

jokaiselle lapselle

Lapsivaikutusten arvioinnin oikeusperusta

Lapsivaikutusten arviointi kunnan velvoitteena

- **YK:n lapsen oikeuksien sopimus**
  - 3.1 art. lapsen edun ensisijaisuus
  - 12 art. lapsen oikeus saada ilmaista näkemyksensä ja saada se huomioon otetuksi
  - 4 art. valtioiden velvollisuus ryhtyä kaikkiin tarpeellisiin toimiin lapsen oikeuksien toteuttamiseksi
- **Perustuslaki** (6 § lasten oikeus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja 22 § perus- ja ihmisoikeuksien turvaaminen)
- **Hallintolaki** (31 § viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä)
- **Varhaiskasvatuslaki** (4 § lapsen edun ensisijaisuus ja 24 § varhaiskasvatuksen arviointi)
- **Perusopetuslaki** (3 a § lapsen edun ensisijaisuus esi- ja perusopetuksessa ja 21 § koulutuksen arviointi)
- **Lukiolaki** (2 § lapsen edun ensisijaisuus ja 56 § koulutuksen arviointi)
- **Laki ammatillisesta koulutuksesta** (2 § lapsen edun ensisijaisuus ja 126 § koulutuksen arviointi)
- **Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki** (6 § hyvinvointi- ja terveysvaikutusten ennakko- ja seuranta-arviointi kunnassa väestöryhmittäin)
- **Alueidenkäyttölaki** (9 § vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa)

Lapsivaikutusten arviointi hyvinvointialueen velvoitteena

- **YK:n lapsen oikeuksien sopimus**
  - 3.1 art. lapsen edun ensisijaisuus
  - 12 art. lapsen oikeus saada ilmaista näkemyksensä ja saada se huomioon otetuksi
  - 4 art. valtioiden velvollisuus ryhtyä kaikkiin tarpeellisiin toimiin lapsen oikeuksien toteuttamiseksi
- **Perustuslaki** (6 § lasten oikeus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja 22 § perus- ja ihmisoikeuksien turvaaminen)
- **Hallintolaki** (31 § viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä)
- **Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki** (7 § hyvinvointi- ja terveysvaikutusten ennako- ja seuranta-arviointi hyvinvointialueella väestöryhmittäin)

LAVA osana päätösten vaikutusten ennakoarviointi (EVA)

- Vaikutusten ennakoarvioinnilla tarkoitetaan **päätösesitysten vaikutusten arviointia etukäteen**
- EVA kuntien ja hyvinvointialueiden **lakisääteisenä tehtävänä** esim.:
  - Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten / kuntalaisvaikutusten arviointi mm.
    - **lapsivaikutusten arviointi**
    - asukkaiden hyvinvointiin ja terveyteen kohdistuvien päätösten arviointi väestöryhmittäin
    - tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutukset
  - Ympäristövaikutusten arviointi, vaikutusten arviointi kaavoituksessa
- Muita EVA-näkökulmia mm.
  - organisaatio- ja henkilöstövaikutukset
  - talousvaikutukset
  - yritysvaikutukset
  - maaseutuvaikutukset

1 LAPSEN MAARITELMÄ	2 SYRJINNÄN KIELTO	3 LAPSEN ETU	4 OIKEUKSIEN TOIMEENPANO	5 VANHEMPIEN KUNNIOITTAMINEN KASVATTAJINA	6 OIKEUS ELÄMÄÄN JA KEHITYMISEEN	7 NIMI JA KANSALAISUUS
8 HENKILÖLLISYYS	9 PERHEEN PITÄMINEN YHDESSÄ	10 PERHEHYTYDEN SÄILYTTÄMINEN	11 LAPSIKAAPPAUS- TEN ESTÄMINEN	12 LASTEN NÄKEMYSTEN KUNNIOITTAMINEN	13 MIELIPITEEN- VAPAAUS	14 AJATUKSEN- OMANTUNNON- JA USKONNONVAPAAUS
15 JÄRJESTÄYTYMINEN JA TOIMIMINEN YHDISTYKSISSÄ	16 YKSITYISYDEN- SUOJA	17 OIKEUS SAADA TIETOA	18 VANHEMPIEN VASTUU	19 SUOJELU VÄKIVALLALTA	20 LAPSET, JOILLA EI OLE PERHETTÄ	21 LAPSET, JOTKA ON ADOPTOITU
22 PAKOLAISINA MAAHAN TULLEET LAPSET	23 LAPSET, JOILLA ON VAMMA	24 TERVEYS, VESI, RUOKA, YMPÄRISTÖ	25 KODIN ULKOPUOLELLE SIJOITTAMINEN	26 SOSIAALINEN JA TALOUDELLINEN TUKI	27 RIITTÄVÄ ELINTASO	28 KOULUTUKSEEN PÄASEMINEN
29 KOULUTUKSEN TAVOITTEET	30 VÄHEMMISTÖKULT- TUURIT, -KIELET JA -USKONNOT	31 LEPO, LEIKKI, HÄITÄLLISELTÄ TYÖLTÄ	32 SUOJELU HÄITÄLLISELTÄ TYÖLTÄ	33 SUOJELU HUUMEILTA	34 SUOJELU SEKSAALI- VÄKIVALLALTA	35 LAPSIKAUPAN ESTÄMINEN
36 SUOJELU HYVÄKSIKÄYTÖLTÄ	37 PIDÄTETYT LAPSET	38 SUOJELU SODAN AIKANA	39 TOIPUMINEN JA SOPEUTUMINEN YHTEISKUNTAAN	40 LAPSET, JOTKA RIKKOVAT LAKIA	41 LAPSILLE PARASTA LAKIA NOUDATETAAN	42 JOKAINEN TUNTEE LAPSEN OIKEUDET

Lapsen oikeuksien
teemapaketit kunnille

43-54

NÄIN SOPIMUS
TOIMII

LAPSEN OIKEUKSIEN SOPIMUS

Millä keinoilla lapsen oikeuksia edistetään?

YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen yleiset täytäntöönpanotoimet

- Koulutus ja tiedottaminen
- Lapsen oikeuksien täytäntöönpanon koordinointi
- Tietojen keruu, analysointi, indikaattorien kehittäminen
- **Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arviointi**
- **Lapsibudjetointi**
- Yhteistyö kansalaisyhteiskunnan kanssa
- Lasten ennakkolliset/jälkikäteiset oikeusturvakeinot kunnassa / eri toimialoilla
- Lainsäädännölliset toimenpiteet

Yleiskommentti 5 Yleiset täytäntöönpanotoimet

Committee on the Rights of the Child

UNITED NATIONS
HUMAN RIGHTS
TREATY BODIES

YK:n lapsen oikeuksien komitean
loppupäätelmät Suomelle 2023,
CRC/C/FIN/CO/5-6

Lapsen edun ensisijaisuus (LOS 3 art.)

“Kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien **toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.**”

- Lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro. 14. (Lapsen etu ja LAVA)
- Kaikki lapsen oikeuksien yleiskommentit suomennettuna

Lapsen edun ensisijaisuus (LOS 3 art.)

- Velvoite *arvioida ja punnita* lapsen etua aina, kun päätös koskee lasta sekä antaa lapsen edulle *etusija* päätösharkinnassa.
- Velvoite koskee
  - *yksittäistä lasta* -> yksilöllinen ja tapauskohtainen arviointi
  - ***lapsia ja nuoria ryhminä* -> lapsivaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi**
  - *suoraan ja välillisesti* lapsiin ja nuoriin vaikuttavia päätöksiä ja toimintoja.
- Vähimmäisvaatimuksena on perustaa lapsivaikutusten arviointi **LOS:n yleisperiaatteisiin.**

Lapsen edun sisällöstä (LOS 3 art.)

- Lapsen edun arvioinnissa tulee ottaa huomioon kaikki lapsen oikeudet, eikä sopimuksesta voi poimi esimerkiksi vain omaa näkemystä tukevia artikloja.
- Lapsen oikeuksien välillä ei ole minkäänlaista hierarkiaa, vaan "lapsen etu" muodostuu kaikista siinä määritellyistä oikeuksista.

Lapsen etu - menettelytavat (LOS 3 art.)

- Lapsen edun ensisijaisuuden varmistaminen *edellyttää aina* tiettyjä, lapsen etua turvaavia *menettelytapoja*.
- Osana **lapsivaikutusten arviointia** mm.
  - selvitetään ja otetaan huomioon lasten ja nuorten näkemykset asiasta,
  - hyödynnetään tutkimus- ja viranomaistietoa sekä
  - perustellaan huolellisesti:
    - ✓ miten lasten etua on punnittu ja arvioitu päätöksen valmistelussa
    - ✓ miten hanke voidaan toteuttaa lasten edun kannalta parhaalla mahdollisella tavalla

Lapsivaikutusten arviointi (LOS 3. art)

- Lapsivaikutusten arviointi tähtää siihen, että löydetään lasten edun kannalta paras mahdollinen ratkaisu
- On otettava huomioon *lapsen edun osatekijät* (UNICEFin apukysymykset esityksen lopussa)
- Lapsen edun **tapauskohtauisuus** ja **tulkinnanvaraisuus**:
  - Vaatii monensuuntaista **punnintaa**
    1. Päätöksen vaikutuksista lapsen eri oikeuksiin, hyvinvointiin, arkeen, kehitykseen ja ihmissuhteisiin jne.
    2. Lapsen edun ja muiden intressien välillä
      - **Lapsen edulla on ensisijainen painoarvo**

Lapsen etu: huomioitavaa

- Lapsen etu ei ole sama asia kuin lapsen näkemys.
- Tarvitaan ennakkoluulottomuutta, kyseenalaistamista ja tiedonhankintaa
  - aikuisten oletukset lapsen edusta
- Edellytyksenä lapsen edun toteutumiselle on avoin ja rehellinen itsereflektio:
  - *Miten muutamme toimintatapojamme kun huomaamme, että emme vielä toimi lapsen etu edellä?*
- "Lapsen etu on huomioitu" -toteamus ei yksinään riitä
  - perustelujen merkitys
- Lapsen etu on myös *tulkintaperiaate*:
  - Jos jokin lainkohta, määräys tai ohje voidaan tulkita monilla eri tavoilla, on aina valittava se tulkinta, joka toteuttaa parhaiten lapsen etua.

Lapsen oikeuksien sopimuksen neljä yleisperiaatetta

Syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus (art. 2)

Lapsen edun ensisijaisuus (art. 3.1)

Oikeus elämään ja kehittymiseen (art. 6)

Lapsen näkemyksen kunnioittaminen eli osallisuus (art. 12)

Lapsen näkemyksen kunnioittaminen eli osallisuus (artikla 12)

- Velvoite kattaa lapsen oikeuden **esittää vapaasti näkemyksensä** sekä saada **näkemyksensä huomioon otetuksi** häntä koskevissa asioissa.
- Velvoite tukea järjestelmällisesti ja jatkuvasti **lasten mahdollisuuksia vaikuttaa** sekä omaan elämäänsä ja lähiympäristöönsä että yhteiskuntaan laajemminkin.
- Lapsen oikeudelle ilmaista näkemyksensä **ei voida asettaa** minkäänlaisia **ikärajoja**.
- Osallisuudella **välitön yhteys** lapsen edun ensisijaisuuteen.

Syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus (artikla 2)

- Velvollisuus taata lapsen oikeudet **jokaiselle lapselle**.
- Syrjimättömyys ei tarkoita aina samanlaista kohtelua kaikille, vaan erilainen kohtelu on joskus sallittua ja tarpeellista syrjinnän vähentämiseksi (**positiivinen erityiskohtelu**).
- Syrjinnän kieltö edellyttää **aktiivisia toimenpiteitä** syrjinnän tunnistamiseksi, puuttumiseksi sekä epäyhdenvertaisuuden korjaamiseksi.
- Velvoite edellyttää aktiivisesti pyrkimään **tunnistamaan** sellaiset **haavoittuvassa asemassa olevat lapsiryhmät**, joiden oikeuksien tunnustaminen ja toteuttaminen voi vaatia erityisiä toimenpiteitä.

Oikeus elämään ja kehittymiseen (artikla 6)

- Kehittyminen laaja ja kokonaisvaltainen käsite: lapsen fyysinen, henkinen ja sosiaalinen kehitys.
- Velvoite järjestää **parhaat mahdolliset olosuhteet lapselle** hänen nykyisessä elämässään ja kehityksessään. Ei ole kyse vain lapsen kehityksen turvaamisesta aikuisuutta varten.
- Velvoite sisältää kaikkien lapsen oikeuksien ja hyvinvoinnin osa-alueiden turvaamisen: mm. oikeus **terveyteen, turvaan, oppimiseen, leikkiin, lepoon ja vapaa-aikaan, riittävään elintasoon ja koulutukseen.**

Oikeus elämään ja kehittymiseen (artikla 6)

- Velvoittaa **suojaamaan lasta aktiivisesti hänen kehitystään vaarantavalta toiminnalta**, kuten väkivallalta, kiusaamiselta, välinpitämättömältä kohtelulta, työnteolta, huumeidenkäytöltä sekä seksuaaliselta ja muulta hyväksikäytöltä.
- Velvoittaa myös **takaamaan ja järjestämään lapselle avun ja tuen**, jos lapsi on joutunut em. toiminnan kohteeksi

Lapsivaikutusten arviointia Hämeenlinnassa

Veera Antikainen ja Auni Tuovinen
Hämeenlinnan kaupunki

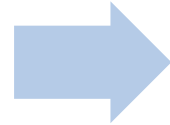

Lapsivaikutusten arviointi – miten sitä tehdään?

LAVA-prosessin työvaiheita

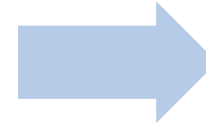
1. TUNNISTAMINEN: TEHDÄÄNKÖ LAVA?

- Nykytilanteen tarkastelu
- Koskeeko päätös lapsia, nuoria, perheitä?
Haavoittuvassa asemassa olevia lapsia?
- Suora vai välillinen vaikutus?
- LAVAn laajuus
- **Tapauskohtainen harkinta!**

2. TARKASTELO JA SUUNNITTELO

- **Alustava kartoitus; mihin eri lapsen oikeuksiin hanke voi vaikuttaa, vaarantuuko joku?**
- Lasten kuulemisen suunnittelu, mitä kysytään ja keneltä, menetelmät
- Mitä tietoa on jo käytettävissä? Mitä muuta erilaista tietoa tarvitaan? Mistä saadaan?
- Mikä muuttuu ja miten? Mitä seurauksia?
- Vaihtoehtoiset päätöksen lopputulokset?

3. TIEDONKERUU JA LASTEN OSALLISUUS

- Tutkimus-, asiantuntija- ja viranomaistiedon hankkiminen
- Lasten näkemysten kerääminen
  - Muista haavoittuvassa asemassa olevat lapset

LAVA-prosessin työvaiheita

4. ANALYYSI, PUNNINTA JA PERUSTELUT

- Lasten näkemysten ja kerätyn tiedon analyysi: mitä lapsivaikutuksia?
  - **Punninta**
  - Eri ratkaisuvaihtoehtojen hyödyt, haitat ja riskit lapsen oikeuksien näkökulmasta?
  - **Perustelut**
  - Suositukset päätöksenteolle: ensisijainen painoarvo lapsen edulle

5. DOKUMENTOINTI JA ESITTELY PÄÄTTÄJILLE

- Raportoidaan punninta, perustelut ja suositukset
- Selkeä ja tiivis dokumentti päätöksenteon tueksi
- Tuloksista tiedottaminen lapsille

6. JÄLKISEURANTA

- Ennakoitujen vaikutusten toteutuminen?
- Odottamattomat vaikutukset?
- Prosessin arviointi, mitä opittiin?

1. TUNNISTAMINEN: TEHDÄÄNKÖ LAVA?

- Nykytilanteen tarkastelu
- Koskeeko päätös lapsia, nuoria, perheitä?
Haavoittuvassa asemassa olevia lapsia?
- Suora vai välillinen vaikutus?
- LAVAn laajuus?
- **Tapauskohtainen harkinta!**

“Milloin LAVA tulee tehdä?”

- Kun päätös koskee lapsia
- Jos päätöksellä on *merkittävä vaikutus* lapseen tai lapsiin, tarvitaan *yksityiskohtainen ja laaja* lapsivaikutusten arviointi
- Tapauskohtainen harkinta LAVAn tarpeesta tarvitaan, kun vaikutukset eivät ole suoria / ovat välillisiä
  - Huom! Usein vasta varsinaisessa vaikutusten arvioinnissa huomataan, että vaikutuksia on, vaikka ensisilmäyksellä niitä ei olisi todettu
- Ei ole olemassa pysyviä kriteerejä asioille, joissa LAVAA ei tarvita ([lapsen oikeuksien komitea, yleiskommentti 14](#))

1. TUNNISTAMINEN: TEHDÄÄNKÖ LAVA?

- Nykytilanteen tarkastelu
- Koskeeko päätös lapsia, nuoria, perheitä?
Haavoittuvassa asemassa olevia lapsia?
- Suora vai välillinen vaikutus?
- LAVAn laajuus?
- **Tapauskohtainen harkinta!**

LAVA on tehtävä ainakin silloin, kun esimerkiksi

- On vaara tai todennäköistä, että lapsen oikeuksien toteutuminen heikentyy
- Asia koskee haavoittuvassa asemassa olevia lapsia
- Vaikutukset ovat pitkäkestoisia, laajoja tai pysyviä
- Kyseessä on kokonaisuus, josta ei ole vielä tietoa, kokemuksia tai valmiita toimintamalleja
- Tehtyä päätöstä on mahdoton perua tai korjata
- Asia sisältää paljon punnintaa ja on kiistanalainen
- Asia on osa laajempaa muutosta, jossa yksittäinen päätös ei yksinään aiheuta merkittävää vaikutusta, mutta muutos on yhteisvaikutuksiltaan merkittävä

2. TARKASTELU JA SUUNNITTELU

- **Alustava kartoitus**; mihin eri lapsen oikeuksiin hanke voi vaikuttaa, vaarantuuko joku?
- Mitä tietoa on jo käytettävissä? Mitä muuta erilaista tietoa tarvitaan? Mistä saadaan?
- Lasten kuulemisen suunnittelu, mitä kysytään ja keneltä, menetelmät
- Mikä muuttuu ja miten? Mitä seurauksia?
- Vaihtoehtoiset päätöksen lopputulokset?

Alustava kartoitus:

- Otetaan huomioon *lapsen edun kannalta olennaiset tekijät*
  - Hyödynnä **UNICEFin apukysymyksiä lapsivaikutusten arviointiin** (edempänä esityksessä).
- Tunnistetaan, mitä lapsen oikeuksien sekä lapsen arjen ja elämän ulottuvuuksia ja olosuhteita päätökseen mahdollisesti liittyy.
  - Mahdolliset ennakoidut vaikutukset, hyödyt, haitat, riskit lapsen oikeuksien toteutumiseen?
- Tunnistetaan avoimet kysymykset ja mitä tietoa tarvitaan.
  - Mitä tietoa on käytettävissä, mistä löydetään lisätietoa?
  - Mistä erityisesti tarvitaan lasten ja nuorten kokemustietoa ja näkemyksiä
    - Lasten kuulemisen suunnittelu

Lapsen edun osatekijät:

- **Lapsen näkemykset** (LOS 12 art., 13 art., 42 art.)
- **Lapsen hyvinvointi ja arki** (LOS 26 art., 27 art., 31 art.)
- **Identiteetti ja tausta** (LOS 2 art., 8 art, 14 art., 30 art.)
- **Haavoittuva asema** (LOS 22 art., 23 art., 30 art.)
- **Perhesuhteiden ja muiden ihmissuhteiden vaaliminen** (LOS 9 art., 10 art., 16 art.)
- **Terveys** (LOS 24 art.)
- **Huolenpito, suojaaminen ja turvallisuus** (LOS 6 art., 16 art., 19 art., 33 art, 34 art., 36 art., 37 art.)
- **Koulutus ja varhaiskasvatus** (28 art, 29 art.)

UNICEFin apukysymykset vaikutusten tunnistamiseen kunkin tekijän mukaan jaoteltuna dioilla 62 - 71.

3. TIEDONKERUU JA LASTEN OSALLISUUS

- Tutkimus-, asiantuntija- ja viranomaistiedon hankkiminen
- Lasten näkemysten kerääminen
  - Muista haavoittuvassa asemassa olevat lapset

- Kerätään **lasten näkemykset**
  - soveltuvien menetelmien valinta tilanteen mukaan
- Hyödynnetään **kunnan omia tietolähteitä**
  - mm. kunnan työntekijöiden asiantuntijatieto ja muu kunnan tiedonkeruu (mm. lasten hyvinvoinnista)
- Kerätään relevantti **tieto kansallisista lähteistä**
- Saadaan vastauksia tarkasteluvaiheessa tunnistettuihin avoimiin kysymyksiin
- Voidaan tarkentaa ja todentaa tunnistettuja mahdollisia vaikutuksia lapsen edun eri osatekijöihin

➡ Tieto kerätään yhteen ja analysoidaan

➡ Mahdollistaa punninnan

Kansallisen tiedonkeruun lähteet

- Huomionarvoisia lähteitä ovat mm., lasten hyvinvointia kuvaava kansallinen data, tilastot, tutkimukset, oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin ratkaisut lapsia koskevissa asioissa, aluehallintoviraston valvontaratkaisut ja ohjeet, lapsiasiavaltuutetun julkaisut sekä lapsioikeudelliset julkaisut
- Lasten hyvinvointia kuvaavat kansalliset indikaattorit
  - Kaikkiaan tunnistettu ja koottu yhteen n. 2 400 kappaletta (ks. esim. [lapsistrategian toimenpide 24, Tilastokeskus 2023](#))
    - tästä joukosta on hyvä tunnistaa tilannekohtaisesti relevantit indikaattorit, jotka antavat tietoa päätökseen liittyvistä lapsenoikeusalueista

4. ANALYYSI, PUNNINTA JA PERUSTELUT

- Lasten näkemysten ja kerätyn tiedon analyysi: mitä lapsivaikutuksia?
  - Punninta
  - Eri ratkaisuvaihtoehtojen hyödyt, haitat ja riskit lapsen oikeuksien näkökulmasta?
  - Perustelut
  - Suositukset päätöksenteolle: ensisijainen painoarvo lapsen edulle

1. Punnintaa lapsen *eri oikeuksien* ja tunnistettujen vaikutusten välillä:

- Lapsen edun osatekijöiden keskinäinen ristiriita kyseisen päätöksen olosuhteissa
  - esim. turvallisuus vs. leikki & vapaa-aika
  - Mikä nousee lapsen edun ja oikeuksien kannalta keskeisimmiksi kyseisessä tilanteessa? **Mitä painotetaan?**
  - Punnintaa tehdään sellaisen ratkaisun löytämiseksi, joka parhaiten toteuttaa lapsen etua

4. ANALYYSI, PUNNINTA JA PERUSTELUT

- Lasten näkemysten ja kerätyn tiedon analyysi: mitä lapsivaikutuksia?
  - Punninta
  - Eri ratkaisuvaihtoehtojen hyödyt, haitat ja riskit lapsen oikeuksien näkökulmasta?
  - Perustelut
  - Suositukset päätöksenteolle: ensisijainen painoarvo lapsen edulle

2. Punnintaa lapsen edun ja *muiden* asiassa oleellisten *intressien* välillä:

- Esim. talous, ympäristövaikutukset, jonkin muun väestöryhmän intressit (Yleiskom.14, kohta 82)
  - Lapsen edulla korkeampi prioriteetti
  - Pyrittävä löytämään sovitteluratkaisu intressien yhteensovittamiseksi

Vaikutusten merkittävyyden tunnistaminen punninnassa:

- Millaista määrää lapsia ja nuoria päätös koskee?
- Mikä on vaikutuksen vakavuus ja laajuus?
- Mikä on vaikutuksen kesto? Ovatko vaikutukset lyhyt- vai pitkäaikaisia, kertaluonteisia vai toistuvia, tilapäisiä vai pysyviä?
- Miten todennäköistä on, että arvioidut vaikutukset myös toteutuvat?
- Mitkä ovat vaikutusten keskinäiset suhteet ja niiden yhteisvaikutus sekä mahdolliset kumuloituvat vaikutukset?

4. ANALYYSI, PUNNINTA JA PERUSTELUT

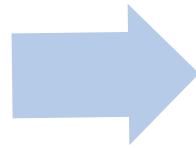
- **Lasten näkemysten ja kerätyn tiedon analyysi:** mitä lapsivaikutuksia?
  - Punninta
  - Eri ratkaisuvaihtoehtojen hyödyt, haitat ja riskit lapsen oikeuksien näkökulmasta?
- **Perustelut**
- **Suosituks**
päätöksenteolle:
ensisijainen painoarvo lapsen edulle

Päätösehdotus ja perustelut

- Miten päätöksen myönteisiä vaikutuksia voidaan vahvistaa ja kielteisiä vaikutuksia lieventää tai estää kokonaan?
- Millaista punnintaa on käyty? Mitä pidetään lasten etuna ja millä perusteella? Kuinka lasten etua on arvioitu suhteessa muihin seikkoihin?
- Millainen ratkaisuvaihtoehto edistäisi ja toteuttaisi lasten etua parhaalla mahdollisella tavalla ja miksi?

5. DOKUMENTOINTI JA ESITTELY PÄÄTTÄJILLE

- Raportoidaan punninta, perustelut ja suositukset
- Selkeä ja tiivis dokumentti päätöksenteon tueksi
- Tuloksista tiedottaminen lapsille

6. JÄLKISEURANTA

- Ennakoitujen vaikutusten toteutuminen?
- Odottamattomat vaikutukset?
- Prosessin arviointi, mitä opittiin?

Lapsen edun osatekijät lapsivaikutusten arvioinnissa

Lapsen edun osatekijät:

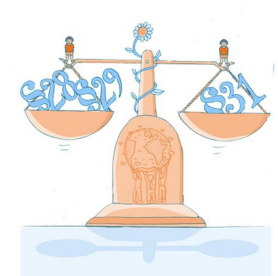

Lapsen oikeuksien komitean määrittelemät *lapsen edun osatekijät*, jotka on lapsen etua arvioitaessa ja määritettäessä otettava huomioon kyseiselle tilanteelle olennaisina tekijöinä (Yleiskom. 14, kohdat 48 – 84):

- **Lapsen näkemykset** (LOS 12 art., 13 art., 42 art.)
- **Lapsen hyvinvointi ja arki** (LOS 26 art., 27 art., 31 art.)
- **Identiteetti ja tausta** (LOS 2 art., 8 art., 14 art., 30 art.)
- **Haavoittuva asema** (LOS 22 art., 23 art., 30 art.)
- **Perhesuhteiden ja muiden ihmissuhteiden vaaliminen** (LOS 9 art., 10 art., 16 art.)
- **Terveys** (LOS 24 art.)
- **Huolenpito, suojaaminen ja turvallisuus** (LOS 6 art., 16 art., 19 art., 33 art., 34 art., 36 art., 37 art.)
- **Koulutus ja varhaiskasvatus** (28 art., 29 art.)

Huomioi sekä lasta yksilönä koskevissa päätöksissä että lapsivaikutusten arvioinnissa!

UNICEFin apukysymykset vaikutusten tunnistamiseen kunkin tekijän mukaan jaoteltuna seuraavilla dioilla.

Apukysymykset LAVAn alustavan kartoituksen, punninnan ja perustelujen tukena

- Apukysymysten avulla tunnistetaan mahdollisimman varhain, mitä lapsen oikeuksien sekä lapsen arjen ja elämän ulottuvuuksia ja olosuhteita päätökseen liittyy
- Osataan etsiä tarvittava tieto ja voidaan suunnitella, mistä erityisesti tarvitaan lasten ja nuorten kokemustietoa ja näkemyksiä
- Kysymykset apuna sen tunnistamisessa, keitä lapsia/lapsiryhmiä on erityisen keskeistä kuulla (keihin vaikutukset kohdistuvat, erityishuomio haavoittuvassa asemassa oleviin)

Apukysymykset LAVAn alustavan kartoituksen, punninnan ja perustelujen tukena

- Kysymykset auttavat
  - punnitsemaan lapsen etua lapsivaikutusten arvioinnissa mahdollisimman kattavasti lapsen eri oikeuksien näkökulmista
  - vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:
    - *Mitkä tekijät nousevat lapsen edun kannalta keskeisimmiksi kyseisessä tilanteessa ja sen olosuhteissa?*
    - *Millainen ratkaisuvaihtoehto edistää ja toteuttaa lasten oikeuksia parhaalla mahdollisella tavalla ja miksi?*

Huomioita apukysymyksistä

(Yleiskommentin 14, kohdat 48 – 51)

- Apukysymysten luettelo **ei ole** tyhjentävä eikä hierarkkinen, vaan esimerkinomainen ja joustava
- Lapsivaikutusten arvioinnissa on oleellista tarkastella sellaisia tekijöitä, jotka ovat oleellisia niiden lapsiryhmien kannalta, joita päätös koskee.
- Lapsivaikutusten arvioinnissa voi ja kannattaa siis tarkastella muitakin tekijöitä, kuin tässä mainittuja, jos ne ovat oleellisia päätöksen kontekstissa.
  - Ei kuitenkaan lapsen oikeuksien sopimuksen turvaamien oikeuksien vastaisia tekijöitä tai lapsen oikeuksiin kielteisesti vaikuttavia tekijöitä

Lapsen edun osatekijät:
Apukysymyksiä lapsen edun arviointiin ja vaikutusten tunnistamiseen

Lapsen näkemykset

Mitä mieltä ovat lapset ja nuoret, joita muutos koskee? Mitä vaikutuksia he tunnistavat arkeensa?

Ovatko he saaneet riittävästi ja ymmärrettävästi tietoa asiasta? Miten lasten näkemykset huomioidaan päätöksenteossa?

Miten lasten näkemysten huomiointi varmistetaan, ettei jää näennäiseksi? Tukevatko lasten näkemykset aikuisten tunnistamia vaikutuksia vai eivät?

Millä menetelmillä lapsia kuullaan?

Oikeusalueet: Art 12. Lapsen oikeus esittää näkemyksensä ja saada ne huomioon otetuksi

Lapsen edun osatekijät:

Apukysymyksiä lapsen edun arviointiin ja vaikutusten tunnistamiseen

Lapsen hyvinvointi ja arki

Miten päätös vaikuttaa lapsen/lasten tasapainoiseen kasvuun ja kehitykseen?

Miten päätös vaikuttaa lapsen oikeuteen leikkiin, vapaa-aikaan, harrastuksiin, liikuntaan ja lepoon?

Miten päätöksessä huomioidaan vaikutukset lapsen riittävään elintasoon ja toimeentuloon?

Millaisia vaikutuksia päätöksellä on lapsen kehitykseen, kuten myönteisen itsetunnon, sosiaalisten taitojen sekä oppimisedellytysten kehittymiseen?

Oikeusalueet: Art 6. Oikeus elämään ja kehittymiseen, **Art 31.** Oikeus lepoon, leikkiin ja vapaa-aikaan sekä taide- ja kulttuurielämään, **Art 27.** Oikeus riittävään elintasoon

Lapsen edun osatekijät:

Apukysymyksiä lapsen edun arviointiin ja vaikutusten tunnistamiseen

Identiteetti ja tausta

Miten lasten moninaisuus ja erilaiset lapsiryhmät sekä heidän ominaisuutensa ja tarpeensa huomioidaan?

Alueellinen yhdenvertaisuus: Vaikuttaako valmisteilla oleva asia eri alueilla asuviin lapsiin eri tavoin?

Millaisia vaikutuksia valmistella olevalla asialla on lasten erityisten tarpeiden ja tuen toteutumisen kannalta?

Vaikutukset eri ikäisille lapsille?

Miten lasten yhdenvertaisuus, syrjimättömyys ja tasa-arvo turvataan?

Ota huomioon [yhdenvertaisuuslain syrjintäperusteet](#). Huomioi, että LOS kieltää syrjinnän myös lapsen vanhempiin liittyvän syyn perusteella.

Oikeusalueet: Art 2. Syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus

Lapsen edun osatekijät:

Apukysymyksiä lapsen edun arviointiin ja vaikutusten tunnistamiseen

Haavoittuva asema 1/2

Miten päätöksessä otetaan huomioon lapsen/lasten haavoittuva asema?

Miten päätös voi vaikuttaa erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin (ks. esimerkkilista edellä)? Keihin / mihin ryhmiin erityisesti?

Onko päätöksellä kielteisempiä vaikutuksia jollekin toiselle lapsiryhmälle muihin ryhmiin verrattuna?

Oikeusalueet: Art 2. Syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus, **Art 27.** Oikeus riittävään elintasoon, **Art. 23.** Vammaisen lapsen erityistarpeet tulee huomioida ja hänen tulee saada nauttia täysipainoisesta ja hyvästä elämästä.

Lasta ei tule nähdä
**leimallisesti vain
haavoittuvuuden kautta.**

On myös hyvä muistaa, että
**haavoittuvuustekijä voi
ollakin lapselle vahvuus** ja
että jokaisella tulee aina olla
**oikeus oman identiteettinsä
määrittelyyn.**

Lapsen edun osatekijät:

Apukysymyksiä lapsen edun arviointiin ja vaikutusten tunnistamiseen

Haavoittuva asema 2/2

Huomioi erityisesti mm.:

- ulkomaalaistaustaiset lapset
- turvapaikanhakijalapset
- vieraskieliset lapset
- seksuaali- tai sukupuolivähemmistöihin kuuluvat lapset ja nuoret
- mielenterveysongelmia kohdanneet lapset/ kohdanneiden perheiden lapset
- päihdeongelmia kohdanneet nuoret / kohdanneiden perheiden lapset
- köyhien tai vähävaraisten perheiden lapset
- toimintarajoitteiset, neuropsykiatrisesti oireilevat, pitkäaikaisesti sairaat tai vammaiset lapset
- syrjäseudulla tai sosioekonomisesti heikommin toimeentulevalla alueella asuvat lapset
- syntymäkodin ulkopuolelle sijoitetut lapset
- saamelais- ja romanilapset
- uskonnollisiin vähemmistöihin kuuluvat lapset

Oikeusalueet: Art 2. Syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus, **Art 27.** Oikeus riittävään elintasoon, **Art. 23.** Vammaisen lapsen erityistarpeet tulee huomioida ja hänen tulee saada nauttia täysipainoisesta ja hyvästä elämästä.

Lapsen edun osatekijät:

Apukysymyksiä lapsen edun arviointiin ja vaikutusten tunnistamiseen

Perhesuhteiden ja muiden ihmissuhteiden vaaliminen

Miten päätös vaikuttaa lapsen/lasten läheisiin ja jatkuviin ihmissuhteisiin ja niiden turvaamiseen?

Voiko esitys aiheuttaa lasten ja nuorten syrjäytymistä? Miten tämä ehkäistään?

Millaisia vaikutuksia valmistelussa olevalla asialla on lasten vertaissuhteisiin tai niiden pysyvyyteen?

Oikeusalueet: Art 9. Perheyhteyden periaate, HUOM! myös **Yleiskom. 14, kohta 70.** Perheen säilyttämiseen sisältyy lapsen siteiden säilyttäminen laajemmassa merkityksessä. Nämä siteet ulottuvat suurperheeseen, kuten isovanhempiin ja setiin tai täteihin, sekä ystäviin, kouluun ja laajempaan ympäristöön.

Lapsen edun osatekijät:

Apukysymyksiä lapsen edun arviointiin ja vaikutusten tunnistamiseen

Terveys

Miten päätös vaikuttaa lasten fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen?

Vähentääkö vai lisääkö päätös lasten sairastumis-, onnettomuus- tai tapaturmariskejä?

Miten päätös vaikuttaa lasten mahdollisuuteen saada terveydenhoitoa?

Oikeusalueet: Art 24. Lapsella on oikeus elää mahdollisimman terveenä ja saada tarvittaessa hoitoa

Lapsen edun osatekijät:

Apukysymyksiä lapsen edun arviointiin ja vaikutusten tunnistamiseen

Huolenpito, suojaaminen ja turvallisuus

Millaisia vaikutuksia päätöksellä on lasten fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen?

Miten päätös vaikuttaa lapsen kasvuympäristöön perheessä, kaverisuhteissa ja elinympäristössä?

Millaisia riskejä ja haittoja sekä muita seurauksia muutoksesta voi tulevaisuudessa aiheutua lapsen turvallisuudelle? Miten niitä ehkäistään?

Miten päätös vaikuttaa lapsen yksityisyyden suojaan?

Miten päätös vaikuttaa lapsen suojelemiseen fyysiseltä ja henkiseltä väkivallalta?

Millaisia vaikutuksia päätöksellä on kiusaamisen ehkäisyn mahdollisuuksiin?

Oikeusalueet: Art 6. Oikeus elämään ja kehittymiseen, **Art 19.** Lasta on suojeltava kaikelta väkivallalta, välinpitämättömältä kohtelulta ja hyväksikäytöltä.

Lapsen edun otekijät:

Apukysymyksiä lapsen edun arviointiin ja vaikutusten tunnistamiseen

Koulutus ja varhaiskasvatus

Miten päätös vaikuttaa lapsen/lasten yhdenvertaiseen oikeuteen saada opetusta tai varhaiskasvatusta?

Miten päätös vaikuttaa mahdollisuuksiin järjestää koulutusta laadukkaasti ja koulutuksen tavoitteet toteuttaen? Millaisia vaikutuksia koulutuksen laatuun voidaan tunnistaa?

Millaisia vaikutuksia varhaiskasvatuksen ja opetuksen saavutettavuuteen (esim. matkat, oppimisympäristön ja -materiaalien esteettömyys?)

Millaisia vaikutuksia päätöksellä on lapsen oikeuteen saada pedagogista / erityistä tukea tai opiskeluhuollon tukea?

Millaisia vaikutuksia päätöksellä on koulupolun jatkuvuuteen tai koulupudokkuuteen?

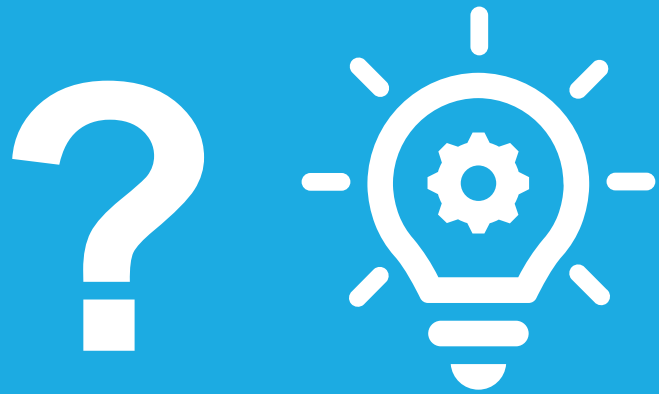
Oikeusalueet: Art 28. Oikeus koulutukseen, **Art 29.** Koulutuksen tavoitteet

Lapsivaikutusten arviointia Helsingissä

Mikael Malkamäki
Helsingin kaupunki

Lapsen edun ensisijaisuus läpileikkaavana periaatteena

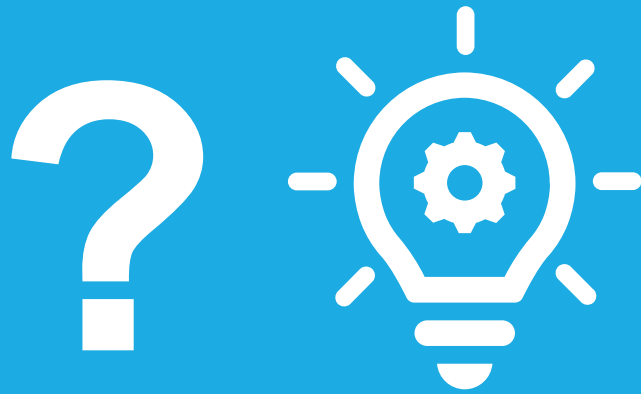

- Yksittäisten päätösten valmistelussa (LAVA)
  - *Miten varmistamme lapsen oikeuksien toteutumisen valmisteluun tulevissa päätöksissä?*
- Kunnan toimintaa ohjaavien asiakirjojen valmistelussa (esim. strategia, hyvinvointisuunnitelma) (LAVA)
  - Keskeistä vaikuttavuus ja tiedolla johtaminen:
    - ✓ *Miten saamme aikaan haluamamme vaikutukset lasten oikeuksien ja hyvinvoinnin toteutumiseen?*
- Resursseja allokoitaessa (esim. talousarviovalmistelu) (LABU)
  - Keskeistä kustannusvaikuttavuus:
    - ✓ *Millaisella resurssien määrällä ja allokoinnilla saamme aikaan haluamamme vaikutukset?*

Toimenpiteitä lapsivaikutusten arvioinnin ja lapsibudjetoinnin edistämiseen

- Käyttöönoton prosessin suunnittelu ja edellytysten luominen
- Kunnan yhteinen linjaus ja strateginen päätös
- Nimetyt LAVA-osaajat tukena muulle organisaatiolle
- Koko kunnan yhteiset ohjeistukset, mallit ja menettelytavat
- Pilotit, niistä oppiminen ja opin jakaminen
- Koulutukset ja perehdyttäminen
- Substanssi- ja prosessiosaamisen vahvistaminen
- Raportointi- ja analyysipohjat (tekniset ratkaisut tukena)
- Sitoutuminen ja sitouttaminen kaikilla toimialoilla
- Nivoutuminen osaksi muuta vaikutusten ennakoarviointia (EVA)

Mitä oivalsit? Mitä viet mukanas omaan työhösi?
Entä mikä jäi vielä pohdituttamaan?

Kiitos!

unicef

jokaiselle lapselle

Ota yhteyttä Suomen UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -tiimiin

Oona Kareinen
erityisasiantuntija
oonakareinen@unicef.fi
050 543 5032

Sanna Koskinen
erityisasiantuntija
sannakoskinen@unicef.fi
050 576 2293

Mirella Huttunen
lapsiystävällisen hallinnon päällikkö
mirellahuttunen@unicef.fi
050 4123042

Erika Turunen
erityisasiantuntija
erikaturunen@unicef.fi
050 321 8625

Elina Sirén
erityisasiantuntija
elinasiren@unicef.fi
040 588 4391

Maija Puska
viestinnän asiantuntija
maijapuska@unicef.fi
050 313 9478

**Tiimin yhteinen
sähköposti:**

lyk@unicef.fi

LAVA-koulutusten/-työpajojen tarjoajia

- **Suomen UNICEFin koulutukset:** [Koulutuskalenteri | UNICEF \(lapsiystavallinenkunta.fi\)](#)
- **Kansallisen lapsistrategian verkkokoulutuskokonaisuudet:** <https://www.eoppiva.fi/kokoelmat/lapsen-oikeudet/>
- **Koulutus lapsivaikutusten arvioinnista ja lapsibudjetoinnista**
- **Mannerheimin lastensuojeluliiton (MLL) keskustoimiston sekä piirijärjestöjen LAVA-koulutukset ja työpajat kunnille**
  - yhteystiedot: <https://www.mll.fi/tietoa-mllsta/piirien-yhteystiedot/> , <https://www.mll.fi/tietoa-mllsta/yhteystiedot/>

Lähteitä ja lisätietoa lapsivaikutusten arvioinnista

- [Lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti 14](#)
- [UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -mallin Lapsen etu ja lapsivaikutusten arviointi - materiaali](#)
- [Lapsivaikutusten arvioinnilla parempia päätöksiä kunnassa -ohjeistus \(Lapsistrategia\)](#)
- [Lapsivaikutusten arvioinnilla parempia päätöksiä - Lapsivaikutusten arviointi, lapsibudjetointi sekä lapset ja nuoret tiedontuottajina hyvinvointialueella - ohjeistus \(Lapsistrategia\)](#)
- [LAPE-muutosohjelman Lapsivaikutusten arviointi -materiaali](#)
- [Mannerheimin lastensuojeluliiton lapsivaikutusten arviointi -materiaali](#)
- [Itla Lasten-kuulemisen-kasikirja.pdf](#) (ei suoraan lavassa, mutta yleisesti osallisuudesta)
- [Pelastakaa Lapset ry:n opas lasten osallisuuteen lapsivaikutusten arvioinneissa](#)

Lapsen oikeudet kunnassa

- Lapsen oikeudet pähkinänkuoressa
- Lapsen oikeudet kunnan rakenteissa
- Yhdenvertaisuus
- Lapsen etu ja lapsivaikutusten arviointi
- Oikeus elämään ja kehittymiseen
- Osallisuus
  - Näin keräät lasten näkemyksiä